

Pla Estratègic de l'Alimentació a Catalunya 2021-2026

Estat de l'art de l'alimentació a
Catalunya: **Diagnosi tècnica**

Eix de Sostenibilitat Econòmica

El present document té com a objectiu facilitar el treball d'elaboració del Pla Estratègic de l'Alimentació a Catalunya 2020-2025, identificant l'estat de l'art general de les dimensions directa i indirectament vinculades a la configuració del model alimentari del país. No té caràcter jurídic ni exposa la posició del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

Índex

01. Introducció

- 1.1. Enfocament metodològic
- 1.2. Contextualització dels eixos
- 1.3. Estructura del document de diagnosi per eix de treball
- 1.4. Consideracions metodològiques

02. Diagnosi de l'eix de Sostenibilitat Econòmica

- 2.1. Conceptualització de l'eix de treball
- 2.2. Estat de l'art
- 2.3. Percepcions i valoracions qualitatives
- 2.4. Anàlisi de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats

03. Bibliografia de referència

1

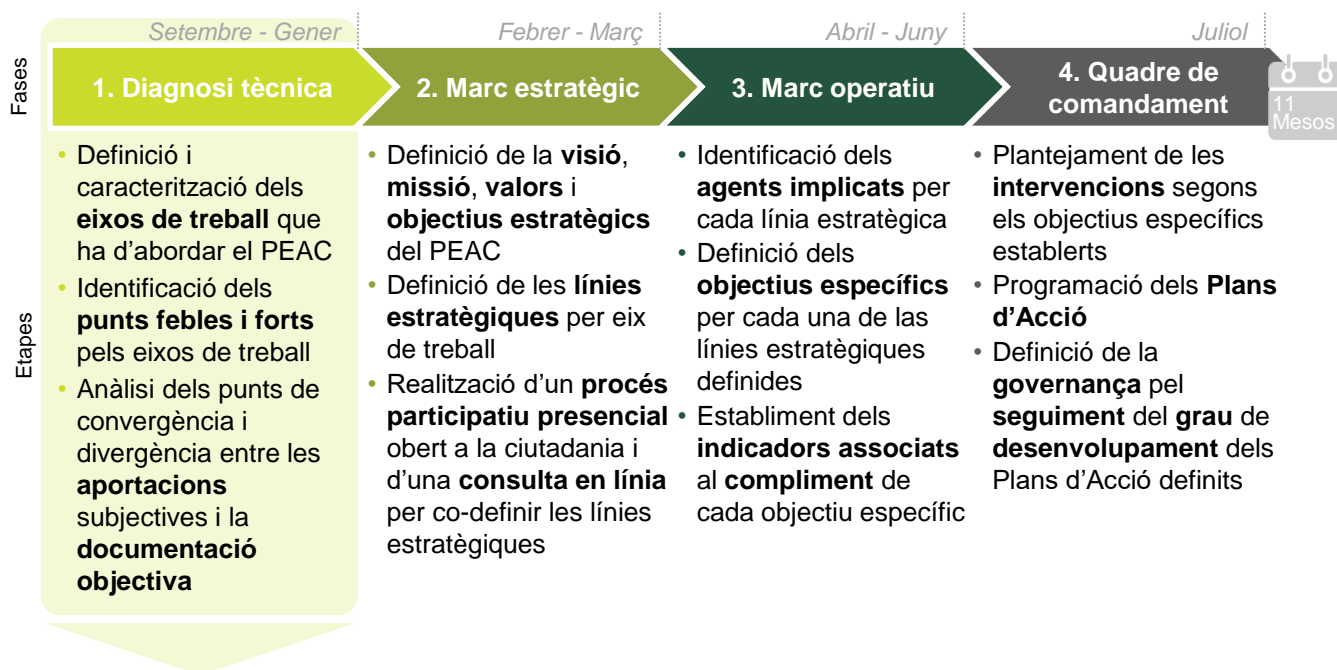
Introducció

- 1.1 **Enfocament metodològic**
- 1.2 **Contextualització dels eixos de treball**
- 1.3 **Estructura del document de diagnosi per eix de treball**
- 1.4 **Consideracions metodològiques**

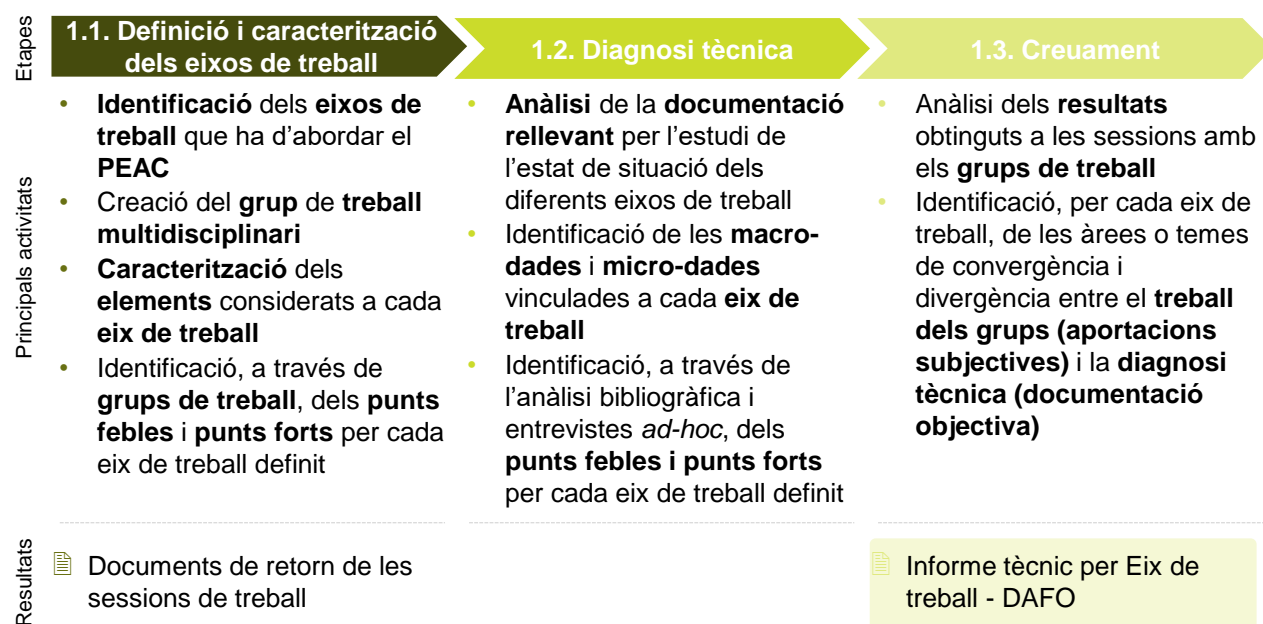
Enfocament metodològic

Per tal d'**elaborar** un **Pla Estratègic de l'Alimentació a Catalunya** alineat amb la **realitat** del **sector**, és necessari realitzar prèviament un **estudi** en **profunditat** del seu **estat de situació**. En aquest sentit, a continuació s'**identifiquen** les **etapes** i les **activitats** desenvolupades durant la primera fase en el marc del plantejament metodològic global del projecte:

Enfocament metodològic global del PEAC

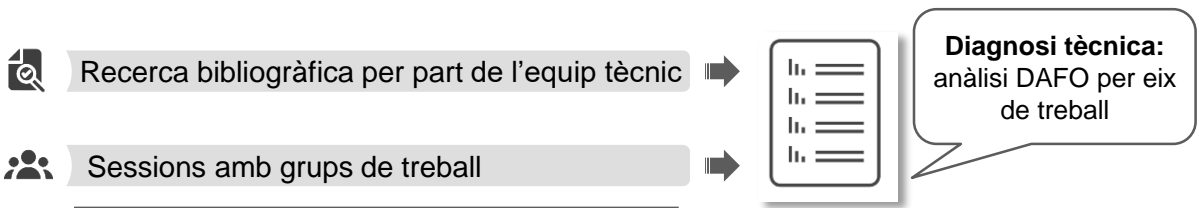
Enfocament metodològic PEAC - Fase 1: Diagnosi tècnica

— Present document —

L'**anàlisi** de la **situació actual** de l'**alimentació** ha de realitzar-se des de **totes** les **dimensions** directa i indirectament vinculades a la configuració del model alimentari de Catalunya. Per aquest motiu, la **diagnosi** és el resultat de considerar una **aproximació subjectiva** (**diagnosi participativa**, mitjançant sessions amb grups de treball), i **objectiva** (**diagnosi tècnica**, a través de l'estudi bibliogràfic), identificant l'**estat de l'art** com a **resultat** de l'**encaix** entre aquestes dues perspectives.

Inputs per la construcció de la Diagnosi tècnica

Els grups de treball estan conformats pels membres de les quatre **comissions** del **Consell Català de l'Alimentació** (CCA), així com alguns **perfils de referència** per garantir la major **representació** dels diferents agents que componen la cadena de valor alimentària. Cadascun d'aquests grups ha treballat uns eixos concrets (veure més detall dels eixos a la pàgina següent) en funció de la temàtica d'aquests i del perfil dels membres:

	Grup de treball 1	Grup de treball 2	Grup de treball 3	Grup de treball 4
Composició	<ul style="list-style-type: none">• Membres de la Comissió de la Cadena Agroalimentària• Experts	<ul style="list-style-type: none">• Membres de la Comissió de Competitivitat i Internacionalit. Alimentàries• Experts	<ul style="list-style-type: none">• Membres de la Comissió de Gastronomia i Territori• Experts	<ul style="list-style-type: none">• Membres de la Comissió de Malbaratament i Sostenibilitat• Experts
Eixos de treball	<ul style="list-style-type: none">○ <i>Seguretat alimentària</i>○ <i>Salut i nutrició - Grup ad hoc</i>	<ul style="list-style-type: none">○ <i>Sostenibilitat econòmica</i>○ <i>R+D+i</i>	<ul style="list-style-type: none">○ <i>Territori, gastronomia i cultura</i>○ <i>Comunicació i sensibilització</i>	<ul style="list-style-type: none">○ <i>Sostenibilitat ambiental</i>○ <i>Formació, treball i sostenibilitat social</i>

Per garantir la **visió transversal**, s'ha habilitat un **grup multidisciplinari** dins del model de governança del projecte compost per membres de les comissions del CCA i perfils experts. Aquest grup s'activarà al llarg de totes les fases del projecte per garantir la consecució dels objectius establerts i validar els resultats obtinguts.

Contextualització dels eixos de treball

A continuació es mostra el conjunt d'**eixos** formulats com a **marc de treball** per articular la **diagnosi tècnica** del PEAC, entre els quals es troba l'eix de **Sostenibilitat Econòmica**, objecte del present document.

Eixos estratègics: Dimensions clau per configurar el model alimentari de futur de Catalunya

Sostenibilitat Econòmica	Elements clau de la sostenibilitat econòmica i model productiu de cada fase de la cadena
Sostenibilitat Ambiental	Ús de recursos naturals , gestió de residus i elements clau de la sostenibilitat ambiental de cada fase de la cadena
Sostenibilitat Social	Garantia de l' accés a una alimentació digna per part de tota la ciutadania i instrumentalització de l'alimentació com a eina d' inclusió social
Formació i Treball	Formació i capacitació requerida, generació de llocs de treball i condicions laborals de cada fase de la cadena
Salut i Nutrició	Impacte de l'alimentació en la salut i estat nutricional de tots els agents involucrats en les diferents fases de la cadena
Seguretat i Qualitat Alimentària	Accés a una alimentació suficient, innòcua, nutritiva i de qualitat d'acord amb les necessitats i preferències alimentàries per a una vida activa i saludable
Territori, Gastronomia i Cultura	Contribució de les diferents fases de la cadena a la diversitat i l' equilibri del territori català , i construcció d'una identitat cultural al voltant de l'alimentació i de la gastronomia

Eixos instrumentals: Elements que es configuren com **palanques de canvi transversals**

Comunicació i Sensibilització	Estratègies de difusió , transmissió d' informació i coneixement a cada fase de la cadena
R+D+i	Ús i capitalització de la innovació , la recerca i la investigació en relació amb les diferents fases de la cadena

Adicionalment, l'anàlisi s'ha realitzat tractant cadascun d'aquests **eixos en profunditat**, identificant els grans **temes** i **sub-temes** que s'hi relacionen i estructurant-los a partir de cada una de les **fases** de la **cadena de valor alimentària**.

Estructura del document de diagnosi per eix de treball

Com s'ha mencionat anteriorment, el present **document** recull els **resultats** obtinguts a través de l'anàlisi realitzada en relació amb l'eix de **Sostenibilitat Econòmica**. En termes d'estructura, la **diagnosi inclou**:

Conceptualització de l'eix de treball

Definició de l'eix de treball en qüestió, especificant les seves principals dimensions i característiques

Estat de l'art

Anàlisi documental de les principals volumetries i altres dades quantitatives rellevants, així com de les possibles tendències al voltant de l'eix de treball

Percepcions i valoracions qualitatives

Recull de les opinions i aportacions obtingudes a través de la sessió de treball realitzada durant la fase de diagnosi tècnica

Anàlisi de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats (DAFO)

Identificació dels punts febles (debilitats i amenaces) i els punts forts (fortaleses i oportunitats) relacionats amb l'eix de treball

Detall de l'anàlisi DAFO

Objectius principals

- **Identificar** els **punts febles** i els **punts forts**, tant des d'una **perspectiva interna** (*Debilitats i Fortaleses*), com **externa** (*Amenaces i Oportunitats*), per a tots els àmbits i sub-àmbits de l'eix de treball

Il·lustratiu

	Fortaleses	Debilitats
Interna	<ul style="list-style-type: none">Competitivitat del sistema de R+D+i sector agroalimentariConsciència i capacitat de qualitat en el sector agroalimentariProducció de qualitat diferenciadaAlta qualificació dels professionals de l'ecosistema de R+D+i agroalimentari	<ul style="list-style-type: none">Reducció gradual de moltes empreses que impedeix la inversió en R+D+iBast baix nivell de col·laboració entre empreses i agències del desenvolupamentExcesiva col·laboració productiva, comercial i de R+D+i entre empresesReduït nombre de sistemes de gestió de la innovació en les empreses
Externa	<ul style="list-style-type: none">El nivell socioeconòmic actualFinançament de projectes de recerca a nivell internacionalInternacionalització de les empreses agroalimentàries catalanesMajor explotabilitat i ús de les tecnologies en el sector agroalimentari	<ul style="list-style-type: none">Increment de la competència a nivell empresarial i comercial del sistema R+D+i a nivell internacionalCanvis en el consumPressió sobre els preus dels productes agroalimentarisDeslocalització de la producció

Matriu DAFO

Descripció

- **Detecció** dels **punts febles** i **punts forts** de l'eix de treball definit a través de, tant l'**anàlisi bibliogràfica** realitzada, com dels **resultats** de la **sessió de treball** en grups
- **Identificació** de les **àrees** o **temes** de **convergència** i **divergència** entre l'**anàlisi documental** (informació objectiva) i el **treball dels grups** (aportacions subjectives)
- **Consolidació de la informació** i **definició** de les **debilitats**, **fortaleses**, **amenaces** i **oportunitats** associades a l'eix, classificant-les d'acord amb cadascuna de les fases de la cadena de valor alimentària
- **Construcció** de la **matriu DAFO** per l'eix de treball

Consideracions metodològiques

L'objectiu de la diagnosi és presentar, d'una manera **operativa i clara**, l'**estat de situació** per cada eix de treball i **caracteritzar** les **dimensions i dinàmiques** dels principals **elements** que el configuren. En aquest sentit, és pertinent explicar les consideracions metodològiques de partida a partir de les quals s'ha realitzat aquest exercici materialitzat en el present document:

Consideracions metodològiques

Marc de referència: Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)

Els **17 Objectius de Desenvolupament Sostenible** establerts per Nacions Unides per assolir l'any 2030 són el **pla mestre** a nivell **mundial** per aconseguir un **futur sostenible**

A nivell **catalogà**, la seva implementació s'ha instrumentalitzat a través del **Pla nacional per a l'Agenda 2030**, instrument dinàmic que ha de vetllar per l'assoliment dels ODS mitjançant les polítiques públiques impulsades per la Generalitat de Catalunya, i garantir la coherència de totes les accions adoptades.

Il·lustratiu

La **política alimentària** esdevé un **àmbit estratègic** a l'hora de contribuir als principals **ODS**, i és precisament aquest enfocament la base de referència per a elaborar la **diagnosi** del PEAC i, sobretot, el que s'utilitzarà de cara a la formulació de les **línies i iniciatives** que se'n derivin

Premisses per a la construcció de la diagnosi de cada eix de treball

S'ha considerat gran part de la **producció científica, divulgativa i informativa** realitzada al voltant dels eixos de treball per tal de tenir un **fonament teòric** i unes **dades de referència sòlides** (veure apartat 03 per consultar la bibliografia de referència contemplada);

Amb aquest **marc referencial** i, per tal d'elaborar un **document complet** però, alhora, **àgil i entenedor**, s'ha realitzat una **selecció** d'aquelles **variables** més **rellevants** per caracteritzar les principals dimensions de cada eix;

Així doncs, la **diagnosi** aspira a contenir una **visió àmplia, fonamentada i representativa** de les **dinàmiques i condicions més significatives** que descriuen el **context actual** per a cada eix de treball.

2

Diagnosi de l'eix de Sostenibilitat Econòmica

2.1 Conceptualització de l'eix de treball

2.2 Estat de l'art

Significació econòmica

Competitivitat

Models i processos

2.3 Percepcions i valoracions

2.4 Anàlisi de les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats (DAFO)

Conceptualització de l'eix de treball

“ *El sector d'alimentació i begudes és el més gran de tota l'economia catalana, generant un volum de negoci de 26.000 M€, un valor que representa el 19,7 % del volum de negoci industrial català* ¹ ”

La sostenibilitat econòmica s'entén, conceptualment, com el desenvolupament que garanteix un creixement equilibrat a través dels recursos disponibles. En aquest sentit, el present document profunditza en el comportament del sector alimentari en termes de les principals dimensions i variables associades a la seva oferta (facturació, ocupabilitat, capacitat productiva, etc.) i a la seva demanda (consum i tendències, patrons de compra, etc.), fent èmfasi en cadascuna de les fases de la cadena alimentària.

En concret per aquesta anàlisi, s'ha considerat l'eix de **Sostenibilitat Econòmica** a partir de tres dimensions: la significació econòmica, tant a nivell de repercussió econòmica com d'ocupabilitat del sector i despesa en alimentació; la competitivitat, incloent la balança comercial i els patrons de compra, i els models i processos associats a cadascuna de les fases de la cadena de valor alimentària.

Principals dimensions

- **Significació econòmica:** la concreció dels indicadors macro i microeconòmics del sector alimentari mostren la seva rellevància pel que fa a l'economia catalana. En aquest sentit, l'anàlisi es centra en variables com la **repercussió econòmica del sector** i la capacitat per **generar valor**, l'**ocupabilitat directa** associada a la indústria alimentària, la **despesa en alimentació** i l'**impacte econòmic dels hàbits alimentaris**, entre d'altres.
- **Competitivitat:** per a assegurar la sostenibilitat econòmica del sector és imprescindible contemplar la seva competitivitat. És per això que l'estudi aborda la **capacitat productiva i d'autoproveïment**, així com l'**estat de la balança comercial**, la **dimensió del teixit empresarial**, la **pressió fiscal** o els **patrons de compra dels consumidors**, com a factors a tenir en compte.
- **Models i processos:** els sistemes que s'utilitzen en cadascuna de les fases de la cadena alimentària són un element clau a l'hora d'analitzar la sostenibilitat econòmica del sector. En aquest sentit, es profunditza en els **models d'explotació i producció**, en l'**accés i gestió dels recursos**, en els **sistemes de transformació**, en les **plataformes de consum** i en les **tendències de consum**, entre d'altres.

¹ Alimentació i begudes a Catalunya, ACCIÓ (2018)

Estat de l'art

Significació econòmica

El detall de la dimensió de **Significació econòmica** del sector alimentari es presenta a partir de la divisió de la classificació catalana d'activitats econòmiques (CCAEE-2009)², diferenciant entre:

- El **sector agroalimentari**:
 - **Sector primari** (agricultura, ramaderia, caça, pesca i aqüicultura)
 - **Indústria agroalimentària** (indústries de productes alimentaris i fabricació de begudes)*
- El **sector terciari**: comerç minorista i gran distribució, hostaleria i restauració

Sector primari

Espanya ocupa la **quarta posició** de països de la **Unió Europea** en **producció primària** amb un **16,34 %** de la producció final agrària total europea, destacant en el **mercat de verdures i fruita** i en la **producció càrnica i pesquera** (Idescat, 2019)³.

Figura 1: Principals volumetries del sector primari espanyol

Producció final agrària 2018** El sector primari espanyol...

50.966 M d'€

↑ 24 % en els últims anys (2011 – 2018)

16,3 %

de la producció final agrària total europea

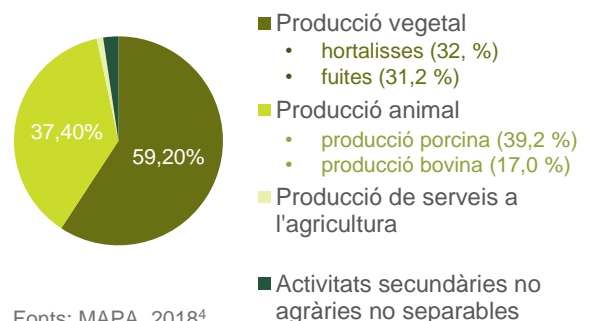
- ...genera una **producció final agrària de 50.966 milions d'euros**, amb un **increment del 24 %** en el període 2011 – 2018
- ...registra una **renda agrària*** de 29.152 milions d'euros (valor de 2017)**, amb un **creixement del 31 %** de l'any 2011 al 2017
- ...suposa un **3 % (33.614 milions d'euros)** del **valor afegit brut (VAB) espanyol** (1.087 mil milions d'euros)
- ...ocupa a un total de **998.700 professionals**, un **5,10 % del total d'ocupats a Espanya**

Fons: Idescat, 2019³ / MAPA, 2018⁴ / INE, 2019⁵

Els **subsectors amb major volum de negoci** són, en el cas de la **producció vegetal**, les **hortalisses (32, %)** i les **fruites (31,2 %)** i, en el cas de la **producció animal**, la **producció porcina (39,2 %)** i la **producció bovina (17,0 %)** (MAPA, 2018)⁴.

Figura 2: Distribució de la producció final agrària a Espanya i principals subsectors

Fons: MAPA, 2018⁴

² CCAEE-2009 (ca), Idescat (2009); ³ Producció final agrària, Idescat (2019); ⁴ Cuentas Económicas de la Agricultura, MAPA (2018); ⁵ Ocupados por sector económico y provincia, INE (2019); * Les dades de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial no permeten distingir entre els sectors d'alimentació i begudes (CCAEE-2009 10 i 11) i el tabac (CCAEE2009 12). No obstant això, el sector del tabac té un pes pràcticament nul; ** La producció final agrària suma la producció vegetal i la producció animal; *** La Renda Agrària és el valor generat per l'activitat de la producció agrària (mesura la remuneració de tots els factors de producció)

Sector primari

A **Catalunya** es produeix gairebé un **10 %** de la **producció agroalimentària espanyola** i la **renda agrària** es situa en **1.884 milions d'euros** (Idescat, 2019)⁶ / (Idescat, 2019)⁸.

Figura 3: Principals volumetries del sector primari català

Producció final agrària 2018*

El sector primari català...

4.950 M d'€

↑ 15 % en els últims anys (2011 – 2018)

9,71 % de la producció final agrària total espanyola

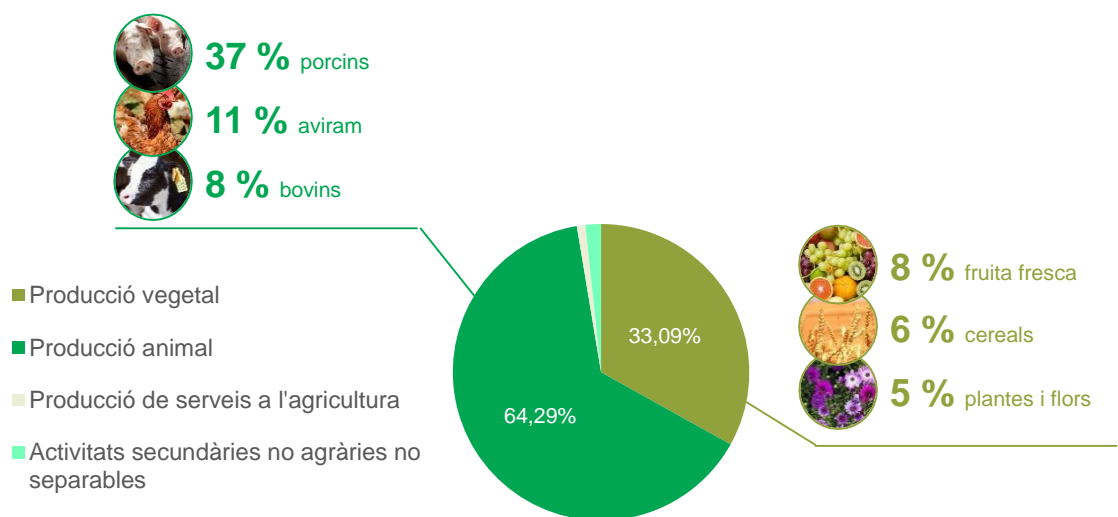
- ...genera una **producció final agrària de 4.950 milions d'euros**, amb un **increment del 15 %** en el període 2011 – 2018
- ...registra una **renda agrària** de 1.884 milions d'euros (valor de 2017)**, amb un **creixement del 7 %** de l'any 2011 al 2017
- ...suposa un **1 %** (2.195 milions d'euros) del **valor afegit brut (VAB) català** (221.702 milions d'euros)
- ...ocupa a un total de **51.137 professionals (valor de 2016)**, un **1,51 %** del total d'ocupats a Catalunya

Fonts: Idescat, 2019⁶ / DARP, 2018⁷ / Idescat, 2019⁸ / Idescat, 2019⁹

Els **subsectors amb major impacte** sobre la **producció final agrària** són, en el cas de la **producció animal**, la **producció porcina** (37 % sobre el total de la producció agrària) i, en el cas, de la **producció vegetal**, la **fruita fresca** (8 % sobre el total de la producció agrària) (Idescat, 2019)⁶.

Figura 4: Distribució de la producció final agrària a Catalunya i principals subsectors

Font: Idescat, 2019⁶

* Percentatges sobre el total de la producció

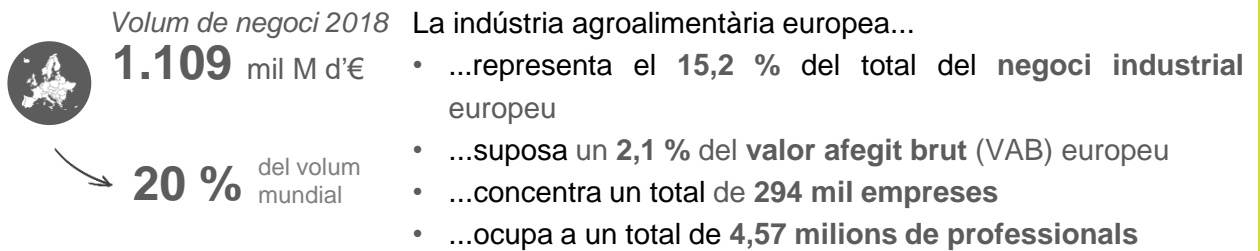
⁶ Producció final agrària. Per productes, Idescat (2019); ⁷ Dades de la renda agrària, DARP (2018); ⁸ VAB. Per sectors. Comarques i Aran, Idescat (2019); ⁹ Enquesta de població activa, Idescat (2019); * La producció final agrària suma la producció vegetal i la producció animal; ** La Renda Agrària és el valor generat per l'activitat de la producció agrària (mesura la remuneració de tots els factors de producció)

Indústria agroalimentària

La indústria agroalimentària europea és el **primer sector industrial**, en termes de negoci, valor afegit i d'ocupació.

Figura 5: Principals volumetries de la indústria agroalimentària europea

Font: FoodDrink Europe, 2019¹⁰

A nivell **espanyol**, la indústria agroalimentària també és el **primer sector industrial**, generant el **16 %** del total del **negoci industrial**.

Figura 6: Principals volumetries de la indústria agroalimentària espanyola

Fons: FIAB, 2018¹¹

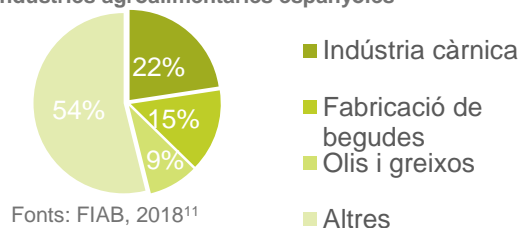

Pel que fa als **preus de venda** de la indústria agroalimentària, s'observa una **reducció del 1,4 %** al 2018, que contrasta amb l'evolució positiva d'un 1,6 % dels preus del conjunt del sector industrial (FIAB, 2018)¹¹.

El **subsector** més important en termes de **facturació** és la **indústria càrnica** (22,6%), seguit per la **fabricació de begudes** (14,7%) i els **olis i greixos** (8,8%) (FIAB, 2018)¹¹.

Figura 7: Distribució de la facturació entre les indústries agroalimentàries espanyoles

Fons: FIAB, 2018¹¹

¹⁰ EU Food and Drink Industry, FoodDrink Europe (2019); ¹¹ Informe econòmic 2018, FIAB (2018)

Indústria agroalimentària

A **Catalunya**, la indústria **d'alimentació i begudes** és la **més gran** de l'economia, generant més d'un **10 % del PIB català** (Idescat, 2019)¹².

Figura 8: Principals volumetries de la indústria agroalimentària catalana

Volum de negoci 2017 La indústria agroalimentària catalana...

27.939 M d'€

↑ 17 % en els últims anys (2011 – 2017)

↘ **24 %** del volum espanyol

- ...genera una **facturació** de **27.939 milions d'euros**, experimentant un **creixement** del **17,0 %** en el període (2011 – 2017) (*dada del 2017*)
- ...suposa un **11,9 % del PIB català** (234.680 milions d'euros) (*dada del 2017*)
- ...representa el **24,8 % del total del negoci industrial**
- ...registra **4.442 milions d'euros de valor afegit brut (VAB)**, un **17,6 % del total del VAB industrial català** i un **2,0 % del VAB total català** (221.702 milions d'euros)
- ...concentra un total de **3.068 empreses**, un **7,9 % del teixit empresarial industrial català**
- ...ocupa a **84.682 professionals**, representant un **14,2 % del llocs de treball industrial**

Fonts: Idescat, 2019¹² / Idescat, 2019⁸ / Idescat, 2019⁹

Les **indústries càrnies** són el subsector que generen el **major volum de facturació (38,44 %)**, seguides per **l'elaboració i conservació de peix i les hortalisses** i la **fabricació d'oli (11,06 %)** (DARP, 2017)¹³.

Figura 9: Distribució de la facturació entre les indústries agroalimentàries catalanes

Fonts: DARP, 2017¹³

¹² Cifra de negocis en la indústria. Per agrupaciones de actividad, Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) (2019); ⁸ VAB. Per sectors. Comarques i Aran, Idescat (2019); ⁹ Enquesta de població activa; Idescat (2019); ¹³ Informe de la indústria, la distribució i el consum agroalimentaris a Catalunya, DARP (2018); *No hi ha dades disponibles per 2018, les dades mostrades corresponen a l'exercici del 2017

Sector terciari

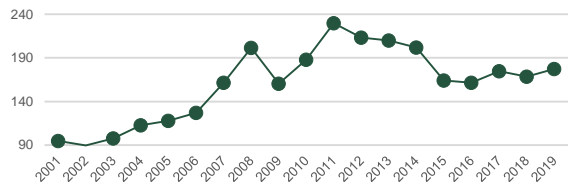
A nivell mundial, els preus dels aliments...

- Van arribar al **valor màxim al 2011** i van iniciar una tendència a la baixa
- Al **2019**, els preus dels aliments van tornar a experimentar un **increment**

Font: FAO, 2019¹⁴

Figura 10: Índex de preus dels aliments a nivell mundial

Font: FAO, 2019¹⁴

Figura 11: Principals volumetries del consum agroalimentari europeu

Despesa en alimentació 2018

1.155 mil milions d'€

13,8 % de la despesa total de les unitats familiars a Europa

Font: FoodDrink Europe, 2019¹⁰

A nivell europeu, la **despesa*** en **alimentació** representa el **13,8 %** de la **despesa total** de les **unitats familiars** a Europa, arribant als 1.155 mil milions d'euros (FoodDrink Europe, 2019)¹⁰.

Pel que fa a la despesa a **nivell espanyol**, la **despesa per càpita** representa **124,8 euros al mes** (1.497 € a l'any), registrant anualment un volum de **103.077 milions d'euros**.

Figura 12: Principals volumetries del consum agroalimentari espanyol

Despesa en alimentació 2018

124,8 € per càpita al mes

1.497 € per càpita a l'any

Fonts: MAPA, 2018¹⁵

103.077 milions d'euros anuals, representant el **18,5 %** de la **despesa total** de les unitats familiars (556.432 milions d'€)

Despesa en alimentació distribuïda entre:

- **66,5 % a casa** (68.538 milions d'euros)
- **33,5 % fora de casa** (34.539 milions d'euros)

A la demanda de les llars destaquen els **productes frescos**, i la **carn suposa el 20,6 % sobre el consum total** (MAPA, 2018)¹⁵.

A **Catalunya**, la **despesa en alimentació per càpita** és gairebé un **15 % superior** al conjunt de l'estat espanyol, significat un volum de **12.086 milions d'euros** a l'any (DARP, 2018)¹³.

Figura 13: Principals volumetries del consum agroalimentari català

Despesa en alimentació 2018

145,5 € per càpita al mes

1.746 € per càpita a l'any

Fonts: DARP, 2018¹³

12.086 milions d'euros anuals, un 8,53 % de la despesa espanyola

Despesa destinada a:

- **20,5 % a la carn**
- **12,8 % al peix**
- **9,2 % a la fruita fresca**
- **8,1 % als derivats làctics**

¹⁰ EU Food and Drink Industry, FoodDrink Europe (2019); ¹⁴ Índice de precios de los alimentos, FAO (2018); ¹³ Informe de la indústria, la distribució i el consum agroalimentaris a Catalunya, DARP (2018); ¹⁵ Informe del consumo alimentario en España 2018, MAPA (2018); *La despesa prové del consum generat en un període a preus corrents del mateix període

Competitivitat

Aprofundint en la dimensió de **Competitivitat** es tractaran:

- Les **característiques** (mida, distribució, ajuts estatals, entre d'altres) del **teixit empresarial**, per tal de descriure l'estat de la competitivitat a nivell intern al territori
- L'**estat** i les **tendències** de la **balança comercial**, per tal de posar èmfasi en la competitivitat a nivell exterior

Sector primari

La **superfície de cultiu espanyola** ocupa una dimensió de **30.012 mil hectàrees** (Idescat, 2016)¹⁶.

Figura 14: Principals volumetries de les explotacions agrícoles espanyoles

*Nombre d'explotacions agrícoles 2016**

- Espanya compta amb **945.024 explotacions agrícoles**
- El nombre d'explotacions agrícoles ha **disminuït un 4,7 %** durant el període 2013 – 2016

945.024 explotacions

↓ 4,7 % en els últims anys (2013 – 2016)

Font: Idescat, 2016¹⁶

A més, pel que fa al **tractament fiscal** del **sector agrari espanyol**, igual que a altres països europeus, aquest està subjecte a un sistema de **règim especial** per tal de **reduir les obligacions formals** i, al mateix temps, **facilitar la incorporació dels agricultors** al sistema fiscal (per exemple, amb un tipus de compensació especial que els exempta d'haver de declarar l'IVA). A més, les **cooperatives agràries** també compten amb un **tracte fiscal diferenciat**.

La **superfície de cultiu catalana** ocupa una dimensió de **746.305 hectàrees** (Idescat, 2016)¹⁶.

Figura 15: Principals volumetries de les explotacions agrícoles catalanes

Nombre d'explotacions agrícoles 2016

- Catalunya compta amb **57.543 explotacions agrícoles**
- El nombre d'explotacions agrícoles ha **disminuït un 5,4 %** durant el període 2009 – 2016
- Gestionades per:
 - **Persones físiques: 88 % (50.637)**
 - **Persones jurídiques: 12 % (6.905)**

57.543 explotacions

↓ 5,4 % en els últims anys (2009-2016)

↘ **6,1 %** del volum d'explotacions a nivell espanyol

Fonts: Idescat, 2016¹⁶

A més, per tal de **protegir l'operador més feble** (sovint el sector productiu) així com **dotar de més seguretat i equitat** en les **relacions comercials** entre operadors de la cadena alimentària, existeixen unes mesures d'obligat compliment a nivell espanyol, que pretenen aconseguir un **major equilibri, transparència, i una competència més justa en les relacions comercials** dels operadors que intervenen al llarg de la **cadena alimentària** (Llei 12/2013, 2013)¹⁷.

¹⁶ Explotacions agràries, Idescat (2016); ¹⁷ Llei 12/2013 de mesures per a millorar el funcionament de la cadena alimentària. BOE, Espanya, 2 d'agost de 2013; * No hi ha dades disponibles més recents

Indústria agroalimentària

El **teixit empresarial** de la **indústria agroalimentària europea** es troba **molt atomitzat**, essent el **99,1 % PIMES** (FoodDrink Europe, 2019)¹⁰.

Figura 16: Principals volumetries del teixit empresarial de la indústria agroalimentària europea

Nombre d'empreses 2018

294.000 empreses

Font: FoodDrink Europe, 2019¹⁰

De les 294.000 empreses de la indústria agroalimentària europea...

- ...el **99,1 %** són **PIMES** que:
 - Facturen el **50 %** del total de la **xifra de negoci**
 - Generen el **66 %** dels **llocs de treball**

En el **cas espanyol**, la **indústria agroalimentària** està conformada per un total de **24.271 empreses**, la gran majoria de les quals també són **PIMES** (MAPA, 2018)¹⁸.

Figura 17: Principals volumetries del teixit empresarial de la indústria agroalimentària espanyola

Nombre d'empreses 2018

24.271 empreses

8,2 % sobre el total europeu

Fonts: MAPA, 2018¹⁸

El teixit empresarial de la indústria agroalimentària espanyola...

- ...està conformat en un **96,3 %** per **PIMES** (majoritàriament concretades en menys de 10 treballadors)

A **nivell català**, el **teixit empresarial** de la **indústria agroalimentària** està format per **3.068 empreses** i representa el **12,6 % del teixit espanyol** (Idescat, 2018)¹⁹.

Figura 18: Principals volumetries del teixit empresarial de la indústria agroalimentària catalana

Nombre d'empreses 2018

3.068 empreses

↑ 20,3 % en els últims anys (2015 – 2018)

12,6 % sobre el total espanyol

Fonts: Idescat, 2018¹⁹

La indústria agroalimentària catalana...

- ...compta amb **3.068 empreses**
- ...ha experimentat un **creixement** del **20,3 %** en el **nombre d'empreses** en els últims anys (2015 – 2018)
- ...es basa majoritàriament (98,2 %) en una **estructura empresarial** amb una dimensió de **menys de 200 treballadors**

Pel que fa a la **rendibilitat*** de la indústria agroalimentària catalana, l'any 2016 va registrar un nivell del **3,9 %**, és a dir, un **27 % inferior** als **valors** que va presentar la **indústria** en el seu conjunt (5,2%) (Idescat, 2018)¹⁹.

¹⁰ EU Food and Drink Industry, FoodDrink Europe (2019); ¹⁸ Informe anual de la indústria alimentària espanyola, MAPA (2018); ¹⁹ Informe anual sobre la indústria a Catalunya, Observatori de la indústria (2018); * La rendibilitat s'ha calculat com el resultat de l'exercici sobre el volum de negoci

Sector terciari

Els locals de distribució alimentària* a **Espanya** sumen un total de **375.654**, el **75 %** dels quals estan destinats als **serveis de menjar i begudes** (Mercasa, 2019²⁰).

Figura 19: Principals volumetries del teixit empresarial del sector terciari d'alimentació a Espanya

Locals de distribució alimentària 2018

375.654 locals

El **74,37 %** (279.396) són locals de **serveis de menjar i begudes** (**28,3 %**, 79.070 són **restaurants**)

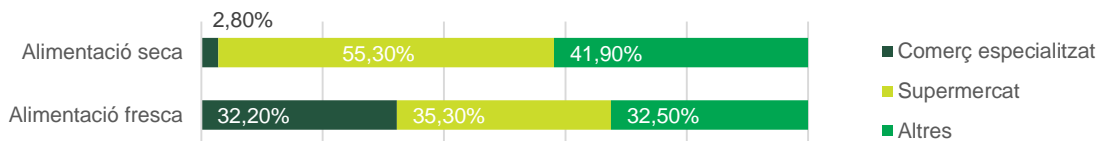

El **25,62 %** (96.258) són locals de **venta al detall d'aliments i begudes**, dels quals un **42,9 %** (41.334) són **mercats**, **23,25 %** (22.377) són **supermercats** i un **0,50 %** (482) són **hipermercats**

Fonts: Mercasa, 2019²⁰

En relació a la competitivitat del sub-sector de la **venta al detall d'aliments i begudes**, s'observen quotes de mercat diferents segons si s'analitza **l'alimentació fresca o la seca**.

Figura 20: Quota de mercat en la distribució dels aliments

Fonts: Mercasa, 2019²⁰

A **Catalunya** es concentren el **17,1 %** del locals de distribució alimentària espanyola, essent majoritàriament locals de serveis, com bars o restaurants (Mercasa, 2019)²⁰.

Figura 19: Principals volumetries del teixit empresarial del sector terciari d'alimentació a Catalunya

Locals de distribució alimentària 2018

64.529 locals

17,1 %
sobre el total
d'Espanya

El **68,24 %** (44.036) són locals de **serveis de menjar i begudes**, dels quals un **58,23 %** (25.645) són **bars**, i un **34,13 %** (15.031) són **restaurants**

El **31,75 %** (20.493) són locals de **venta al detall d'aliments i begudes**, dels quals un **33,88 %** (6.944) són **mercats**, un **19,15 %** (3.925) són **supermercats** i un **0,33 %** (69) són **hipermercats**

Fonts: Mercasa, 2019²⁰

Per la banda de la **demanda**, concretament pel que fa a les preferències de compra dels **consumidors**, la majoria expressa com a primera opció per realitzar la seva compra els **supermercats** (56 %), seguits pels hipermercats (19 %) i el comerç local (19%) (MPAC, 2016²¹).

²⁰ Alimentación en España 2019, Mercasa (2019); ²¹ Encuesta de hábitos de consumo, MPAC (2016); * Per realitzar el càlcul dels locals de distribució alimentària s'ha utilitzat el valor resultant de la suma dels locals de venda al detall d'aliments i begudes i els locals de serveis de menjar i begudes

Sector primari

Indústria agroalimentària

Sector terciari

En els últims anys, la **balança comercial*** de la **indústria agroalimentària europea**² ha experimentat una **tendència positiva**, arribant als **35 mil milions d'euros** al 2018 (FoodDrink Europe, 2019)¹⁰.

Figura 22: Principals volumetries del comerç exterior de la indústria agroalimentària europea

Balança comercial de la indústria agroalimentària europea 2018

[EXP] 110 mil milions d'euros en exportacions

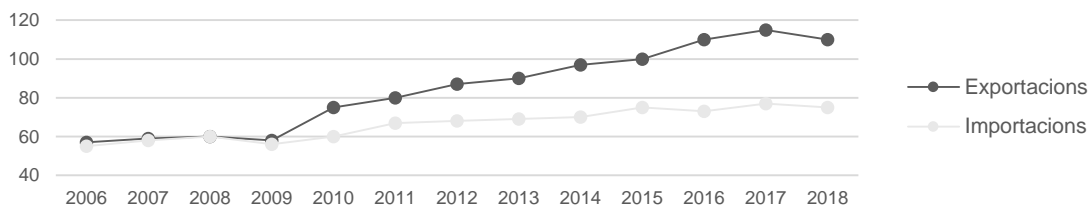
[IMP] 75 mil milions d'euros en importacions

35 mil M d'€
de balança comercial

146 %
de taxa de cobertura**

Fonts: FoodDrink Europe, 2019¹⁰

Figura 21: Evolució del comerç exterior de la indústria agroalimentària europea

Font: FoodDrink Europe, 2019¹⁰

Espanya és el **quart exportador** de **productes alimentaris** de la UE amb una **quota de mercat del 8,8 %** i **primer productor i exportador mundial d'oli d'oliva** (FIAB, 2018)¹¹.

Figura 23: Principals volumetries del comerç exterior de la indústria agroalimentària espanyola

Balança comercial de la indústria agroalimentària espanyola 2018

[EXP] 30.470 milions d'euros en exportacions

66 % de les exportacions són a països de la UE

[IMP] 22.445 milions d'euros en importacions

8.025 M d'€
de balança comercial

135 %
de taxa de cobertura

Fonts: FIAB, 2018¹¹

El comerç internacional de la **indústria agroalimentària** segueix sent un **pilar pel desenvolupament del sector i de l'economia espanyola**, ja que la **balança comercial** és manté **positiva per desè any consecutiu** (FIAB, 2018)¹¹.

¹⁰ EU Food and Drink Industry, FoodDrink Europe (2019); ¹¹ Informe económico 2018, FIAB (2018); * Balança comercial d'UE amb altres països (no intra-UE) / ** Percentatge de les exportacions que es poden pagar amb les importacions en un període de temps concret

Sector primari

Indústria agroalimentària

Sector terciari

El **sistema alimentari català** és molt **depenent del mercat global**, per tant, millorar el grau d'autoproveïment és un objectiu estratègic. Actualment, la **taxa d'autoproveïment agrícola** es troba **lleugerament per sobre del 40 %** (Reguant, 2020)²². En tot cas, s'observa una **taxa de cobertura propera al 100 %** (DARP, 2019)²³.

Figura 24: Principals volumetries del comerç agroalimentari català

Balança comercial 2018

[EXP] 9.842 milions d'euros en exportacions

[IMP] 9.958 milions d'euros en importacions

98,84 %
de taxa de cobertura

- 116 mil d'€
de balança comercial

Fonts: DARP, 2019²³ / DataComex, 2019²⁴

En el cas concret de la **indústria agroalimentària catalana**, la **taxa de cobertura** es troba per sobre del **90 %** des de l'any 2013 (DARP, 2018)¹³.

Figura 25: Principals volumetries del comerç de la indústria agroalimentària catalana

Balança comercial de la indústria agroalimentària 2018

[EXP] 8.349 milions d'euros en exportacions

23,7 % **27,4 %** **12,7 %**

del volum de negoci del sector

de les exportacions de la indústria agroalimentària espanyola

del total de les exportacions industrials catalanes

65,6 % de les exportacions són a països de la UE

15,7 %

França

12,0 %

Itàlia

11,0 %

Alemanya

133 %
de taxa de cobertura

2.100 M d'€
de balança comercial

[IMP] 6.238 milions d'euros en importacions

72,4 % de les importacions provenen de països de la UE-28, destacant

19,6 %

França

15,0 %

Alemanya

9,9 %

Itàlia

Fonts: DARP, 2018¹³

²² Propostes de futur per a l'agroalimentació catalana, Reguant (2020); ²³ Comerç exterior, DARP (2019); ²⁴ DataComex, Ministerio de Industria, comercio y turismo (2019); ¹³ Informe de la indústria, la distribució i el consum agroalimentaris a Catalunya, DARP (2018)

Models i processos

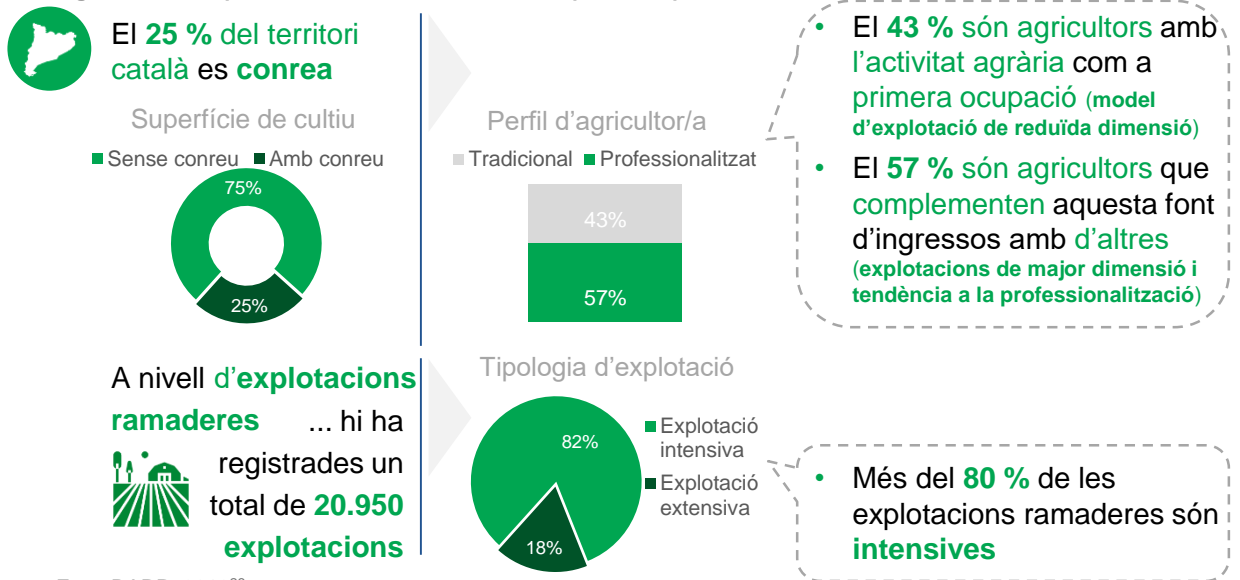
La dimensió de **Models i processos** és clau per analitzar la **sostenibilitat econòmica** del sector alimentari. Actualment, i entre d'altres tendències, es treballa vers el concepte de la **bioeconomia**, és a dir, la producció, utilització i conservació dels **recursos biològics**, inclosos els coneixements relacionats amb la ciència, la tecnologia i la innovació, per proporcionar informació, productes, processos i serveis a tots els factors econòmics, amb l'**objectiu d'avançar cap a una economia sostenible** (FAO, 2018) ²⁵.

Sector primari

- **Models d'explotació i producció actuals a Catalunya** (aspecte detallat en profunditat en l'eix de *Territori, Gastronomia i Cultura*):

Figura 26: Principals volumetries dels models d'explotació i producció catalans

Font: DARP, 2019²⁶

- **Tendències en models d'explotació i producció:**

D'acord amb l'Oficina Contra el Canvi Climàtic de Catalunya (OCCC), l'**agricultura i la ramaderia emeten el 10 % de les emissions de GEH a Catalunya** (OCCC, 2017) ²⁷. En aquest sentit, les tendències intenten, entre d'altres, millorar aquest indicador.

- **Intensificació sostenible:** permet guanyar en eficiència i productivitat de manera sostenible. Per fer-ho, cal *"impulsar l'agricultura de precisió, impulsar el control biològic, optimitzar els potencials de regadiu dins dels marcs de la sostenibilitat, revisar les polítiques forestals, orientació vers els conreus més eficients en relació al recurs aigua. Alhora cal no oblidar el control sobre el recurs sòl agrari a través del seguiment de la propietat i preus de la terra"* (Reguant, 2020) ²².
- **Agricultura i ramaderia ecològica:** obtenció d'aliments de màxima qualitat, respectant la natura i el medi ambient. **21 % de creixement de la facturació del sector ecològic català durant el 2017 (CCPAE, 2018)** ²⁸

²⁵ Directrices para una bioeconomía sostenible, FAO (2018); ²⁶ Radiografía de les explotacions agrícoles de Catalunya 2019, DARP (2019); ²⁷ Emissions de GEH a Catalunya, OCCC (2017); ²² Propostes de futur per a l'agroalimentació catalana, Reguant (2020); ²⁸ Recull d'estadístiques del sector ecològic a Catalunya, CCPAE (2018)

Indústria agroalimentària

Les darreres tendències vers la **indústria agroalimentària** es centren, tal com ho fa la resta de les indústries, en tres eixos: **persones, màquines i sistemes**. Aquest gir de la indústria tradicional, s'anomena **Indústria 4.0**: “*Persones, màquines i tecnologies interactuen, creant xarxes que disposen d'informació a temps real. El producte es personalitza i s'entrega més ràpid*” (Barcelona Activa, 2018)²⁹. Les seves principals característiques són:

1/

Producció

Personalització, flexibilitat, econòmica circular i agilitat per adaptar-se a la demanda

2/

Tecnologia

Integracions entre sistemes i desenvolupament de tecnologies perifèriques

3/

Negoci

Smart manufacturing, producció sota demanda i basada en el client

Per la seva banda, i respecte els **models i processos** de la **logística**, s'observa que les **tendències** del sector tenen l'objectiu d'**avançar** cap a un **estalvi d'energia**, cap a un **augment de l'eficiència** i l'**ús de renovables** (DARP, 2018)¹³.

Sector terciari

Algunes de les **tendències de consum actuals a nivell mundial** són:

- Augment del consum a través de **plataformes en línia (e-commerce)**
- Increment del **consum responsable d'aliments**: consum d'aliments **segurs i nutritius**, amb pràctiques com el **consum de proximitat**, el **consum d'aliments ecològics** (sense fertilitzants i pesticides químics) i **de temporada**
- Disminució del **consum de carn** degut, entre d'altres, a l'auge de tendències com el **vegetarianisme** i el **veganisme**. En aquest punt, també es destacable la investigació i recerca que s'està duent a terme vers la **carn per cultiu cel·lular**.

Aquestes tendències també s'han traslladat a **nivell català i espanyol** en els que, més concretament, el **sector terciari** s'ha **adaptat** de forma àgil a les noves dinàmiques de consum, tant pel que fa als **nous hàbits** (productes saludables, de proximitat, ecològics, etc.), com als **nous perfils de consumidors** (major exigència i recerca de la omnicanalitat) (Alimarket, 2018)³¹.

Figura 27: Principals volumetries de l'impacte de les tendències de consum a Espanya

El **39 %** de la ciutadania va **consumir** a través de **plataformes en línia** a Espanya

↑ **1 %** respecte 2017

↓ Reducció del **2,6 %** de **consum de carn** durant l'any 2018

↓ Reducció del **12 %** de **consum de carn** des de 2012

Font: Cetelem, 2018³⁰

²⁹ Indústria 4.0, una revolució que busca talent, Barcelona Activa (2018); ¹³ Informe de la indústria, la distribució i el consum agroalimentaris a Catalunya, DARP (2018); ³⁰ Observatorio Cetelem de Consumo en España 2019, Cetelem (2018); ³¹ Informe 2018 sobre tendencias en el sector de la distribución, Alimarket (2018)

Percepcions i valoracions qualitatives

Adicionalment a l'anàlisi documental i, per tal de disposar d'una **diagnosi completa** que inclogui totes les perspectives d'estudi, s'han recollit les **percepcions i valoracions** realitzades pels **participants del grup de treball** que va abordar l'eix de **Sostenibilitat Econòmica**. Així doncs, a continuació es presenta la consolidació dels principals resultats obtinguts, classificats segons les fases de la cadena de valor alimentària:

Fortaleses

Oportunitats de millora

No exhaustiu

FASE 1: PRODUCCIÓ

- **Existència** d'una **gran varietat** d'aliments produïts a Catalunya amb **elevat prestigi i considerats de gran valor i qualitat**, els quals **atrauen l'interès dels mercats exteriors**
- **Consciència del valor del producte** agroalimentari **local, ecològic i sostenible**
- **Professionalització** progressiva del **sector**, el qual disposa de **capacitat per atraure talent** format i ben preparat
- **Adaptació** de la **producció** a les **noves tecnologies** per tal d'augmentar-ne la competitivitat
- **Existència d'associacions i clústers** (així com d'altres elements com les Denominacions d'Origen), que aconsegueixen **actuar** com a **espais de trobada** pels diversos agents del sector agroalimentari i reunir a membres de tota la cadena de valor

FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Professionalització** i adequada **organització** dels **agents** involucrats en aquesta fase de la cadena
- **Existència d'un ampli teixit d'infraestructures logístiques**, distribuïdes per tot el territori, les quals es consideren clau per garantir la sostenibilitat econòmica del sector
- **Diversitat, riquesa i prestigi del producte transformat català**, considerat d'elevat valor afegit
- **Aparició de models de negoci**, en l'àmbit de la transformació i logística del sector alimentari, que es troben **recolzats** en les **noves tecnologies** i en el **sistema emprenedor català**
- **Promoció de noves vies de comercialització de proximitat** en les petites explotacions locals que busquen espais d'**accés directe al consumidor final**

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- **Percepció de l'alimentació** com a **valor cultural i augment** de la **consciència i l'exigència dels consumidors** vers la **qualitat** de la seva **alimentació**
- **Augment** de la **diversitat de productes** existents al mercat d'acord amb les noves tendències de consum (ex.: ampli ventall d'aliments provinents d'arreu del món, disponibles a preus competitius, gràcies a la globalització del mercat)
- **Flexibilitat, dinamisme i alta capacitat d'adaptació** del **teixit productiu** a les noves **necessitats i requeriments del consumidor final**, mantenint sempre la competitivitat
- **Proximitat geogràfica** dels **agents** de la cadena de valor, fet que **facilita la creació de nous models de venda** al consumidor

Fortaleses

Oportunitats de millora

No exhaustiu

FASE 1: PRODUCCIÓ

- **Desequilibri** entre les **baules** de la **cadena de valor alimentària**, en termes econòmics i de distribució de marges, i **manca de comunicació i intercanvi d'informació** entre les mateixes (ex.: percepció del productor com l'agent més perjudicat i el que disposa de marges menors)
- **Necessitat de millorar la imatge global del sector** per tal d'**atraure a nous i noves professionals**
- **Oportunitat de treballar en una marca única** que englobi a tots els productes catalans, amb l'objectiu de **millorar** així el seu **posicionament i competitivitat** (dins i fora del territori català)
- **Manca de cohesió del teixit empresarial** a causa de l'**atomització del sector**, el qual està format majoritàriament per petits productors
- **Dependència** amb els **països** amb els que Catalunya té una **relació comercial** (via importacions i exportacions) i incidència, per tant, de factors externs que poden generar impactes perjudicials en termes econòmics
- **Oportunitat de fomentar un sector productiu alineat amb els ODS i el Bé Comú**

FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Manca d'una cultura de cooperació i col·laboració i dificultat** per les **petites empreses de competir** amb els **grans grups empresarials** que concentren la major part del negoci/capital
- **Falta d'incentius** que permetin **fomentar una major atenció** per part de les empreses sobre l'**impacte** que generen en el **medi ambient** (ex.: bonificacions per l'ús d'envasats sostenibles)
- **Escassetat de mà d'obra**, malgrat la necessitat creixent d'aquest sector
- **Necessitat de rebre formació per optimitzar la transformació i logística** en termes econòmics
- **Dificultat en el transport dels productes a certes zones del territori català**
- **Elevat cost econòmic** per donar **compliment a la normativa i a les exigències legals i comercials** de la **indústria transformadora** (ex.: registres, controls, certificacions, ...)
- **Existència de riscos econòmics ocasionats** per la **dependència** respecte als **preus** de determinats productes (ex.: preus del petroli, combustibles fòssils i l'energia)

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- **Dependència econòmica de la gran distribució** (agent percebut com el major beneficiari)
- **Existència d'un consumidor amb escassa formació alimentària** i que **no és conscient** de l'**impacte** de les seves **decisions de compra** en l'economia dels **agents involucrats**
- **Manca de traçabilitat i transparència de l'origen dels productes** que arriben al consumidor
- **Falta de coneixement específic del producte** per part dels **professionals dels canals de consum**, fet que pot significar una pèrdua de valor afegit potencial i de competitivitat
- **Oportunitat de donar valor al producte local** per tal de **fomentar la cultura del territori i augmentar l'autoestima alimentària**
- **Necessitat d'avançar cap a models d'economia alimentària sostenible i circular**

Anàlisi DAFO

Finalment, com a resultat del **creuament** entre les **dades objectives** obtingudes a través de l'**anàlisi documental**, i les **aportacions subjectives** dels **participants** del corresponent **grup de treball**, s'ha **definit l'estat de situació global** de l'**alimentació** en relació amb l'eix de **Sostenibilitat Econòmica**, a través de la construcció d'un **DAFO**.

En aquest sentit, a continuació es presenta la **consolidació** dels **principals resultats** obtinguts, els quals es descriuen de forma detallada en les pàgines següents.

Anàlisi interna

DEBILITATS

- Forta dependència del sistema alimentari català respecte el mercat global
- Manca de col·laboració entre productors per enfortir el seu poder de negociació
- Manca de cohesió del teixit empresarial a causa de la seva atomització
- Baixa rendibilitat de la indústria agroalimentària catalana en comparació amb la indústria en el seu conjunt
- Poca diversificació dels socis comercials internacionals i gran dependència respecte al mercats de la UE
- Manca de coneixement de l'impacte econòmic associat a les accions de compra dels consumidors sobre el sistema

Anàlisi externa

AMENACES

- Necessitat d'adaptació del sector primari a les tendències en models d'explotació i producció
- Impacte del canvi climàtic
- Desequilibri en la distribució de beneficis al llarg de tota la cadena de valor alimentària
- Existència de riscos econòmics associats a la dependència de factors com els països destinataris de les exportacions
- Inestabilitat dels preus mundials dels aliments
- Gran afectació dels fenòmens macroeconòmics com la inflació
- Incertesa pel que fa a les tendències de consum d'alimentació

FORTALESES

- Gran rellevància i significació econòmica de la producció final agrària
- Professionalització progressiva del sector agrari
- Lideratge de la indústria agroalimentària en l'economia catalana
- Diversitat i riquesa del producte transformat català
- Dinamisme del teixit empresarial de la indústria agroalimentària catalana
- Existència d'una gran varietat d'aliments de prestigi i qualitat produïts a Catalunya

OPORTUNITATS

- Augment de la professionalització de les explotacions agrícoles
- Disponibilitat d'instruments que promouen l'equilibri entre els diferents operadors de la cadena de valor alimentària
- Interès i consolidació dels mercats exteriors en els productes catalans
- Adaptació de la producció a les noves tecnologies
- Àgil adaptació del sector terciari als nous perfils de consumidors
- Aparició de noves tendències de consum que comporten un major impacte econòmic al territori (ex. consum de proximitat)

Entrant en detall en cada quadrant del DAFO, les principals **debilitats** identificades són:

D E B I L I T A T S

FASE 1: PRODUCCIÓ

- **Forta dependència** del sistema alimentari català respecte el **mercat global**
 - La **taxa d'autoproveïment agrícola** a Catalunya es troba aproximadament al **40 %** (Reguant, 2020)²²
- **Manca de col·laboració** entre **productors** orientada a enfortir el seu **posicionament** en la **negociació de preus**

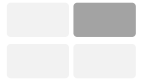
FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Manca de cohesió** del **teixit empresarial** a causa de la seva **atomització**
 - El **96 %** de las **empreses d'alimentació** espanyoles són **PIMES** (MAPA, 2018)¹⁸
 - Només el **1,8% de les empreses agroalimentàries catalanes** tenen **més de 200 treballadors** (Idescat, 2018)¹⁹
- **Baixa rendibilitat** de la indústria agroalimentària catalana en comparació amb la **indústria** en el seu conjunt
 - L'any 2018 la **rendibilitat** de la indústria agroalimentària catalana va ser un **27 % inferior** als **valors** que va presentar la **indústria** a Catalunya en el seu conjunt (Idescat, 2018)¹⁹
- **Poca diversificació** dels **socs comercials internacionals** i **gran dependència** respecte al mercats de la **UE**
 - El **65,5 %** de les **exportacions** de la **indústria agroalimentària catalana** tenen com a destí **països de la UE**
 - El principal país de destí de les exportacions és **França** amb un **15,7 % sobre el total** (DARP, 2018)¹³

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- **Manca de coneixement** de l'**impacte econòmic** associat a les **accions de compra** dels consumidors sobre el sistema

Pel que fa als elements externs que condicionen negativament, les principals **amenaces** són:

A M E N A C E S

FASE 1: PRODUCCIÓ

- **Necessitat** d'adaptació del sector primari a les **noves tendències en models d'exploració i producció**, com la **intensificació sostenible** (Reguant, 2020)²²
- **Impacte** creixent del **canvi climàtic** el qual afecta principalment al subsector agrari i pesquer, i que pot ocasionar una desestabilització econòmica
- **Desequilibri** en la **distribució de beneficis** al llarg de tota la cadena de valor alimentària, afectant amb major impacte als operadors de la fase de producció

FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Risc** associat a la possible **inestabilitat econòmica** dels principals **països destinataris** de les **exportacions d'alimentació** (França, Itàlia i Portugal) (DARP, 2018)¹³
- **Reducció** dels **preus de venda** de la **indústria agroalimentària** (- 1,4 % al 2018), que contrasta amb l'evolució positiva (+ 1,6 %) dels preus del conjunt del sector industrial (FIAB, 2018)¹¹
- **Existència** de **riscos econòmics** associats a la **dependència** respecte als **preus de determinats productes** (ex.: el petroli, combustibles fòssils i l'energia)

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- **Inestabilitat** dels **preus de l'alimentació** a nivell mundial
 - L'any 2011, a nivell mundial el **preus dels aliments** van arribar al seu màxim i, a partir d'aquest punt, van iniciar una **tendència considerable** a la **baixa**. Tot i així, l'any 2019, han tornar a **experimentar un increment** (FAO, 2019)¹⁴
- **Gran afectació** dels **fenòmens macroeconòmics** com la **inflació**
- **Incertesa** pel que fa a les **tendències de consum d'alimentació**

Per la seva banda, les **fortaleses** detectades es detallen a continuació:

F O R T A L E S E S (I/II)

FASE 1: PRODUCCIÓ

- **Producció final agrària potent** i de gran **rellevància** i **significació** des de la perspectiva econòmica
 - **Espanya** ocupa la **quarta posició** de **països** de la **Unió Europea** en **producció primària** amb un **16,34 %** de la producció final agrària total europea (Idescat, 2019)³
 - **Catalunya** genera el **9,71 %** de la **producció final agrària total espanyola** (Idescat, 2019)⁶
- **Increment de la remuneració dels factors de producció**
 - **Evolució positiva de la renda agrària**, amb un **creixement** del **7 %** de l'any 2011 al 2017 (DARP, 2018)⁷
- **Professionalització progressiva** del **sector agrari**, el qual disposa de capacitat per atraure talent format i ben preparat
- **Adaptació del sector a les noves tendències** en agricultura i ramaderia ecològica
 - El sector ecològic agroalimentari català va experimentar un creixement del **21 %** en la **facturació** durant el 2017 (CCPAE, 2018)²⁸

FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Gran rellevància** de la **indústria agroalimentària catalana** des de la perspectiva de la seva facturació
 - **Creixement del volum de negoci** en els últims anys, un **17 %** del 2011 al 2017 (Idescat, 2019)¹²
 - **Facturació** equivalent al **24 %** del total del **volum espanyol** (Idescat, 2019)¹²
- **Lideratge** de la **indústria agroalimentària** en l'economia catalana
 - Representa el **17,6 %** del **VAB industrial català** (Idescat, 2019)⁸
 - Concentra un total de **3.068 empreses**, un **7,9 %** del **teixit empresarial industrial català** (Idescat, 2019)¹²
 - Ocupa a **84.682 professionals**, representant un **14,2 %** del **llocs de treball industrials catalans** (Idescat, 2019)⁹
- **Diversitat i riquesa** del **producte transformat català**, considerat d'elevat valor afegit
- **Dinamisme del teixit empresarial de la indústria agroalimentària catalana**
 - El nombre d'empreses de la indústria ha experimentat un **creixement estable** en els últims anys, arribant a augmentar en un **20,3 %** durant el període 2015 – 2018 (Idescat, 2018)¹⁹

F O R T A L E S E S (II/II)

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- Nivells de **despesa en alimentació a Catalunya superiors** a la **mitjana espanyola**
 - La **despesa en alimentació per càpita** a Catalunya és gairebé un **15 % superior** al conjunt de l'estat espanyol, generant **12.086 milions d'euros a l'any** (DARP, 2018)¹³
- **Gran concentració de locals de distribució alimentària a Catalunya**
 - El **17,1 %** del **locals de distribució alimentària espanyola** es troben a **Catalunya** (Mercasa, 2019)²⁰
- **Existència d'una gran varietat d'aliments** de prestigi i qualitat **produïts a Catalunya**

En darrer lloc, les **oportunitats** observades són les que es presenten en aquesta pàgina:

O P O R T U N I T A T S

FASE 1: PRODUCCIÓ

- Augment de la **professionalització** de les **explotacions agrícoles**
- **Tractament fiscal diferenciat** pel sector agrari espanyol, el qual està subjecte a un **sistema de règim especial per facilitar els tràmits i agilitzar la gestió**
- Disponibilitat d'**instruments** que promouen l'**equilibri** entre els diferents operadors de la cadena de valor alimentària
 - A Catalunya la **protecció dels operadors** de la cadena alimentària i la **recerca d'un major equilibri i transparència** de la cadena es canalitza a través de la **Llei de la Cadena** (Llei 12/2013, 2013)¹⁷

FASE 2: TRANSFORMACIÓ I LOGÍSTICA

- **Interès i consolidació** dels **mercats exteriors** en els productes catalans
 - El **23,7 % del volum de negoci** del sector **s'exporta** (DARP, 2019)¹³
 - Les exportacions de la **indústria agroalimentària catalana** representen el **27,4 % del total d'Espanya** (DARP, 2019)¹³
 - El **pes** de les **exportacions** de la **indústria agroalimentària** representa un **12,7 % del total** de les exportacions catalanes (DARP, 2019)¹³
 - **Balança comercial positiva** i **taxa de cobertura** per sobre del **90 %** des de l'any 2013 (DARP, 2018)¹³
- **Adaptació** de la **producció** a les **noves tecnologies** per tal d'augmentar-ne la **competitivitat** i millorar en termes **d'eficiència**

FASE 3: CANALS DE CONSUM I CONSUM FINAL

- **Àgil adaptació** del sector terciari en alimentació als **nous perfils de consumidors** (major exigència i recerca de la omnicanalitat) (Alimarket, 2018)³¹
- Aparició de **noves tendències de consum** que comporten un major impacte econòmic al territori, com ara el **consum de proximitat**

3

Bibliografia de referència

A continuació es presenten els principals **documents consultats** per tal de realitzar la diagnosi de l'eix de *Sostenibilitat Econòmica*.

(1) Generalitat de Catalunya. Acció. (2018). Alimentació i begudes a Catalunya.

https://www.accio.gencat.cat/web/.content/bancconeixement/documents/informes_sectorials/alimentacio_begudes_sectorial_2018.pdf

(2) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2009). CCAE-2009 (ca) Classificació catalana d'activitats econòmiques. Nivells.

<https://www.idescat.cat/Classif/?TC=4&V0=1&V1=87&lang=es>

(3) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2019). Producció final agrària.

<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10149&lang=es>

(4) Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación (MAPA). (2018). Cuentas Económicas de la Agricultura.

<https://www.mapa.gob.es/es/estadistica/temas/estadisticas-agrarias/economia/cuentas-economicas-agricultura/>

(5) Instituto Nacional de Estadística (INE). (2019). Ocupados por sector económico y provincia.

<https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=3991&L=0>

(6) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2019). Producció final agrària. Per productes.

<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=437&lang=es>

(7) Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP). (2019). Dades de la renda agrària

<http://agricultura.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/economia/renda-agraria/dades/>

(8) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2019). VAB. Per sectors. Comarques i Aran.

<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=359&lang=es>

(9) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2019). Enquesta de població activa.

<https://www.idescat.cat/treball/epa?tc=4&id=xc13&dt=>

(10) FoodDrink Europe. (2019) EU Food and Drink Industry. Data and Trends.

https://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_-_Data__Trends_2019.pdf

(11) Federación Española de Industrias de la Alimentación y Bebidas (FIAB). (2018) Informe económico 2018.

<http://fiab.es/sector/>

(12) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2019). Cifra de negocios en la industria. Por agrupaciones de actividad.

<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10499&lang=es>

(13) Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP). (2018) Informe de la indústria, la distribució i el consum agroalimentaris a Catalunya.

http://agricultura.gencat.cat/web/.content/de_departament/de10_publicacions_dar/de10_b01_06_anuaris_sectorials_iaa/documents/fitxers-binaris/2018-Informe-IAA-def-17-12-2018.pdf

(14) Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura (FAO). (2018). Índice de precios de los alimentos.

<http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/es/>

(15) Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación (MAPA). (2018). Informe del consumo alimentario en España 2018.

https://www.mapa.gob.es/images/es/20190807_informedeconsumo2018pdf_tcm30-512256.pdf

(16) Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2016). Explotacions agràries.

<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10485>

(17) Boletín Oficial del Estado (BOE). (2013). Llei 12/13 del 2 d'agost de 2013 (Llei de la cadena).

https://boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-8554

(18) Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación (MAPA). (2018). Informe anual de la industria alimentaria española.

https://www.mapa.gob.es/es/alimentacion/temas/industria-agroalimentaria/_informeanualindustria2017-2018_tcm30-87445.pdf

(19) Observatori de la Indústria (2018). Informe anual sobre la indústria a Catalunya.

http://empresa.gencat.cat/web/.content/19_-_industria/documents/arxius/informe_2018.pdf

(20) Mercasa. (2019). Alimentación en España.

https://issuu.com/tetraktys5/docs/aee_2019_web?fr=sMmFkYzg5NzY2

(21) Mesa Participación Asociación de Consumidores (MPAC). (2016) Encuesta de hábitos de consumo.

<https://www.diba.cat/documents/167269/62877190/Resultados+encuesta+de+h%C3%A1bitos+de+consumo+Catalunya+2016.pdf/2d86b9da-c554-4f48-ab78-a7d6b02c5a4b>

(22) Reguant, Francesc. (2020). Propostes de futur per a l'agroalimentació catalana.

<https://obealimentaria.wordpress.com/2020/01/09/propostes-de-futur-per-a-lagroalimentacio-catalana/>

(23) Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP). (2019). Comerç exterior.

<http://agricultura.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/alimentacio/comerc-exterior/>

(24) Ministerio de Industria, comercio y turismo. (2019). DataComex.

<http://datacomex.comercio.es/>

(25) Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura (FAO). (2018) Directrices para una bioeconomía sostenible.

<http://www.fao.org/energy/bioeconomy/es/>

(26) Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP). (2019). Radiografia de les explotacions agrícoles de Catalunya 2019.

<http://agricultura.gencat.cat/ca/actualitat/reportatges/radiografia-explotacions-agricoles-catalunya-2019/>

(27) Oficina Catalana del Canvi Climàtic (OCCC). (2017). Emissions de GEH a Catalunya.

https://canviclimatic.gencat.cat/ca/canvi/inventaris/emissions_de_geh_a_catalunya

(28) Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE). (2018). Recull d'estadístiques del sector ecològic a Catalunya.

http://www.ccpae.org/docs/estadistiques/2018/00_2018_ccpae_recull-estadistiques.pdf

(29) Barcelona Activa. (2018). Indústria 4.0, una revolució que busca talent.

https://treball.barcelonactiva.cat/porta22/images/cat/industria%204.0%20CAT_tcm9-51211.pdf

(30) Cetelem. (2018). Observatorio Cetelem de Consumo en España 2019.

<https://elobservatoriocetelem.es/observatorio-cetelem-consumo-espana-2019>

(31) Alimarket. (2018). Informe 2018 sobre tendencias en el sector de la distribución.

<https://www.alimarket.es/alimentacion/informe/289199/informe-2018-sobre-tendencias-en-el-sector-de-la-distribucion>

